

Nikriz İlahi

Devrân İçinde Durdum Nurlar İçinde Gördüm

NEY

Bestekâr : Tanburi **Kemal BATANAY**

Usûlü : **Sofyan** [4/8]

Güftekarı : (Aşki) **Muzaffer Ozak**

Dev rân i çin de dur dum Nur

lar i çin de gör düm Ne gü

zel dem ler sür düm Şü kür El

ham dü lil lah Ne gü zel dem

ler sür düm Şü kür El ham dü

lil lah Yâ rin e lin den tut

Devrân içinde durdum
Nurlar içinde gördüm
Ne güzel demler sürdüm
Şükür elhamdülillah
Yârin elinden tuttum
Leyl-i visâle yettim
Hakk'a beraber gittim
Şükür elhamdülillah

Pekce tuttum elinden
Zikir duydum dilinden
Bûse aldım elinden
Şükür elhamdülillah

Yanağında gül açtı
Melekler rahmet saçtı
Hûriler hulle biçti
Şükür elhamdülillah

Şeyh

Muzaffer Ozak

[1916 - 1985]

Bestekâr ve Hattat
Kemal BATANAY

[1893 - 1981]

İstanbul'da Karagümrük Nureddin Cerrâhî Tekkesi yakınındaki bir evde dünyaya geldi. Doğduğu yıl kazanılan bir zafer dolayısıyla Muzaffer adı verildi. Babası Kayı Türklerinin Kızılkeçeli aşiretinin Cebeci ve Başağaoğulları kollarından gelen Konyalı Hacı Mehmed Efendi, annesi Ozaklar sülalesinden Yanbolu Halvetî (Cerrâhî) Tekkesi Şeyhi Seyyid Hüseyin Efendi'nin torunu Ayşe Hanım'dır. Plevne Medresesinde hoca iken 1878 Balkan bozgunu sonrası ailesiyle birlikte İstanbul'a göç edip sonraki yıllarda huzur dersleri hocalığına yükselen babasını küçük yaşta kaybetti. Gazi Osman Paşa'nın sancaktarbaşısı olan iki amcasından biri Plevne'de şehid olmuş, diğerine sancağı Ruslara kaptırmadığı için Paşa ünvanı verilmişti. İki dayısı, on bir ağabeyi I. Dünya Savaşı'nda, en küçük ağabeyi Murad Reis de Milli Mücadele sırasında şehid olunca Muzaffer Ozak dayılarının yetimi iki küçük kız, kendi kız kardeşi ve annesinden oluşan fakir ve kimsesiz bir ailenin beş-altı yaşlarındaki tek erkek ferdi olarak kaldı. İlk tahsilini babasının medrese arkadaşı Abdurrahman Sâmî Saruhânî'nin himayesinde yapan Muzaffer Ozak henüz on sekiz yaşındayken şeyhini ve hocasını kaybetti. Yeni bir müşrid aramaya başladığı dönemde Fatih Camii başıamamı Mehmed Rasim Efendi'den Kur'an-ı Kerim ve tecvid, Gümlüceli Açıkbaz Mustafa Efendi'den Arapça dersleri aldı. Nevşehirli Hacı Hayrullah, Atıf Hoca, Dersiam Arnavut Hüsvre, Osman Şakir ve Sarıyer Müftüsü Hüseyin Hüsnü Efendi'lerin tefsir, hadis ve fıkıh derslerine, Abdülhakim Arvâsî ve Şefik Efendi gibi şeyhlerin sohbetlerine devam etti. Reisülhattatın Kâmil (Akdik), Nûri (Korman) ve İsmail Hakkı (Altunbezer) beylerin Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki hat ve tezyinat derslerine dinleyici olarak katıldı. Ali Yazıcı, Soğanaga ve Karagümrük Kefeli camilerinde müezzinlik yaptı. Kefeli Camii imamı Şakir Efendi'den kitapçılık sanatını öğrendi. Daha sonra Beyazıt Camii'ne müezzin olarak tayin edildi. Bu sırada Sahaflar Çarşısı'nda bir dükkan açıp müezzinliğin yanında sahaflık yapmaya başladı. Müezzinliği sırasında sesini ve okuyuş tarzını beğenen Zekâî Dede'nin oğlu Hâfız Ahmed'in (Irsoy) öğrencisi Hâfız İsmail Hakkı'dan dinî musiki meşketti. Bu yıllarda hocasının yakın akrabası olan bir öğretmen hanım ile evlendi. Vezneciler Camii'nde imamlık yaptığı sırada 'ikinci müşridim' dediği Halvetî-Şabânî şeyhi Maraşlı Ahmed Tâhir Efendi'ye intisap etti. Ondan Muhyiddin İbnü'l Arabî'nin el-Futuhâtü'l Mekkiyye ve Fusûsü'l Hikem'ini okudu. Yedi yıl boyunca her gün dükkanına gelip karşılaştığı müşkülleri cevaplandırın Ahmed Tâhir Efendi'den tasavvufun bütün inceliklerini öğrendi. Maraşlı'nın vefatından (1954) sonra Kâdirihâne'ye ve Kasımpaşa Aynî Ali Baba Rifâî Tekkesi'ne devam ettiği dönemde kendisine Kâdiriyye tarikatından hilâfet vermek istendi. Fakat kendisi istihâresinde gördüğü ve çocukken Arapça hocası Açıkbaz Mustafa Efendi'nin Fatih Camii'nde elini öptürüp başarısı için kendisinden dua niyaz ettiği Halvetî-Cerrâhî şeyhi Fahreddin Efendi'ye (Erenden) intisap etti. 1965 yılında halife tayin edilen Ozak şeyhinin vefatı (1966) üzerine Nureddin Cerrâhî Tekkesi'nin on dokuzuncu türbedarı ve postnişini sıfatıyla irşad görevine başladı. Muzaffer Ozak vâiz olarak görev yaptığı, aralarından Sultan Ahmed, Beyazıt, Fâtih, Eyyüp, Süleymaniye gibi selatin camilerinin de bulunduğu toplam kırk iki camide, kahvehânelerde, Karagümrük'teki Nureddin Cerrâhî Tekkesi'nde ve özellikle kendine has bir ilim ve irfan merkezi, bir sohbet meclisi niteliği taşıyan sahaf dükkanında her seviyeden insana İslamiyet'i öğretmeye, sevdirmeye ve dinî yaşamalarını sağlamaya çalıştı.

Muzaffer Ozak, Nureddin Cerrâhî Tekkesi'nde on dokuz yıl irşad faaliyetinde bulunduktan sonra 13 Şubat 1985 tarihinde vefat etti ve tekkenin türbe kısmına defnedildi.

KAYNAK : www.muzafferozak.com**Sofyan Usûlü**

*) Dört zamanlıdır.

*) İki tane iki (2 +2 = 4) zamanın veya iki Nim Sofyân'ın birleşmesinden meydana gelmiştir.

*) 4/8'lik ve 4/4'lük iki mertebesi varsa da, 4/4'lük ikinci mertebe daha çok kullanılmıştır.

*) Pışrevlerde, İlâhîlerde, şarkılarda, türkülerde, oyun havalarında, kısaca özel usûl mecburiyeti olmayan hemen her formada kullanılmıştır

Sofyan Darb Usûlü

1 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]

2 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]

3 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Türk müzikisi bestekârı ve ta'lik hattatı.

7 Şubat 1893'te İstanbul'un Fatih semtinin Hırkaîşerif mahallesinde doğdu. Babası Kayserili Müridoğulları soyundan imam Mehmed Ziyâeddin Efendi, annesi Ayşe Hanım'dır. İlk tahsilini beş yaşında aynı semtteki Ağa Mektebi'nde başlayıp Zeyrek'te Sâliha Sultan Mektebi'nde bitirdi. Orta tahsilini Fâtih Rüşdiyesi ile Vefa İdâdisi'nde yaptı. İdâdide iken babasının yanında hıfza çalışarak on dört yaşında hâfız oldu. Bu arada cami derslerine devam etmeye başladı. Zamanın meşhur hocalarından Tefvîk Efendi ve Manisalı Mustafa Efendi'den Arapça, Farsça ve dinî ilimler tahsil etti. İdâdinin son sınıfında iken Dârü'l-hilâfeti'laliyye Medresesi sahn kısmına da devam etti. Medresenin beşinci sınıfında iken Dârülfünun İlahiyat Fakültesi'ne girdiyse de I. Dünya Savaşı sebebiyle askere alındığından devam imkânı bulamadı. Bu savaşta İstanbul, Bandırma ve Çanakkale'de üç yıl yedi ay süreyle levazım zabıti olarak görev yaptı. Savaştan sonra İlahiyat Fakültesi lağvedilince yüksek tahsilini yarıda bırakmak zorunda kaldı. 1920'de girdiği Şirket-i Hayriyye Tâdât Kalemî'nde altı yıl çalıştıktan sonra İstanbul Ticaret Odası'na geçti. II. Dünya Savaşı sırasında Kilyos'taki Karadeniz Boğazı Muhafızlığı'nda on dokuz ay yedeksubay olarak görev yaptı. Otuz iki yıllık memuriyet hayatından sonra 1958'de Ticaret Odası'ndaki vazifesinden emekliye ayrıldı. 1976'da açılan İstanbul Türk Müzikisi Devlet Konservatuarı'na repertuvar hocası olarak tayin edildi. Ölümüne kadar bu görevini sürdürdü. Bu arada 1971-1980 yılları arasında Kubbealtı Müsiki Enstitüsü'nde Münir Nurettin Selçuk'la birlikte dersler verdi. 22 Haziran 1981 Pazartesi günü vefat etti ve Feriköy Mezarlığı'na defnedildi.

Kemal Batanay'ın eşi Ayşe Hamide Müveddet Hanım'dan sonra Tanbûri Naime Hanım ile evlenmişti. Tanbûri Ercüment Batanay'ın ilk hanımından olan oğludur. Kemal Batanay, müzik ve hat sanatındaki eserleriyle yüzyılımızın önemli sanatçıları arasında yer aldı. İlk müzik bilgilerini küçük yaşta babasından edindi. Daha sonra Kasımpaşa'daki Küçük Piyale Camii imamı Şeyh Cemal Efendi'den meşketti. I. Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda Galata Mevlevihanesi neyzenbaşısı Mehmed Emin Efendi (Yazıcı), Yenikapı Mevlevihanesi'nde Hâfız Ahmed Efendi (Irsoy) ve Rauf Yektâ Bey gibi müzikîşinaslarla tanıştı. Onlardan Mevlevî âyinleri ve dinî eserler meşketti. Altı yıl Galata Mevlevihanesi'nde âyinhanlık ve cuma imamlığı yaptı. Hamparsum notasını öğrendi. Müsikide en çok faydalandığını belirttiği hocası Rauf Yektâ Bey'in ölümüne kadar (1935) on altı yıl talebesi oldu. Bu arada Ömer Bey'den tanbur öğrenmeye başladı. Bu konuda Refik Fersan ve Kadî Fuad Efendi'den ayrıca istifade etti. Müsikide faydalandığı kişiler arasında Subhi Ezgi, Ahmet Avni Konuk ve H. Sadeddin Arel bilhassa belirtilmelidir. Dinî ve dindışı sahalarda verdiği eserlerde klasik form ve motifleri ustaca kullanmıştır. Sanatçıların Batı'ya ve fanteziye rağbet ettikleri bir dönemde klasik taurın canlı kalmasında ve genç nesillere intikalinde önemli rol oynamıştır. Başta Süleyman Çelebi'nin mevlidinin bestesi, nikriz Mevlevî âyini ve düğâh na't-ı Mevlânâ olmak üzere on bir dinî eseri mevcuttur. Bugün elimizde bulunan yegâne mevlid bestesi olması bakımından bu eser bilhassa önem taşımaktadır. Dindışı sahada ise otuz dört söz, dokuz saz eseri bestelediği bilinmektedir. Özellikle ta'lik hattında şöhrete ulaşan Kemal Batanay'ın bu yazıdaki ilk hocası Bâb-ı Fetvâ'da Hasan Hüsnü Efendi'dir. Onun vefatından sonra Sultan Selim Camii müezzini hattat Mehmed Hulûsî Efendi'den ders görerek 1918'de icâzetnâmesini aldı. Sülûs, nesih ve rik'a yazılarını da Erkân-ı Harbiyye Matbaası baş hattatı Sofu Mehmed Efendi'den öğrendi. Bugün çeşitli müzelerde ve özel koleksiyonlarda ta'lik kütaları, celi-ta'lik beyit, âyet ve hadis levhaları bulunmaktadır. Hammâmizâde İhsan Bey'in Ömer Hayyâm Rubâileri (İstanbul 1966) ve Yahya Kemal Beyatlı'nın Hayyam Rubâilerini Türkçe Söyleyiş (İstanbul 1963) adlı eserlerinde tercüme edilen kütaların Farsça metinleri de ta'lik hattı ile Kemal Batanay tarafından yazılmıştır. Kemal Batanay manzum tarih düşürmede de başarılı idi. Boğaz Köprüsü için hazırladığı manzum inşa kitabesinin tarih mısraı şöyledir: "Tarih-i ikmâlini tam söyledi yazdı Kemâl/Avrupa Asya bir oldu bağladık cânîpleri" (1973). Bestekârlığı ve hattatlığı yanında iyi bir tanburi ve hânende idi. İceralarında klasik tavra bağlılığı ile tanınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA: İbnülemin, Son Hattatlar, s. 577-579; Mustafa Rona, Elli Yıllık Türk Müzikisi, İstanbul 1970, s. 374-379; Muhiddin Serin, Hat San'atımız, İstanbul 1982, s. 85-87; a.mlf., "Hattat Kemâl Batanay", KAM, IX/3 (1980), s. 37-41; Mehmet Aksoy, "Kemâl Batanay", a.e., s. 43-50; Haydar Sanal, "Kaybettiğimiz Değerli San'at Adamı Hâfız Kemâl Batanay", Kök Dergisi, I/6, İstanbul 1981, s. 16; Hakkı Göktürk, "Batanay (Hâfız Kemal)", İst.A, IV, 2209-2210; Öztuna, TMA, I, 99-100.

Muhittin SERİN

Kaynak : Türkiye Diyanet Vakfı İslam ansiklopedisi - Türkiye Diyanet Vakfı, 1992
<http://www.diyanetislamansiklopedisi.com/>